

dixigroup

ANALYTICS
ON DUTY

ALERT

Ситуація навколо НКРЕКП загрожує незалежності та сталій роботі регулятора

Що відбулось?

1. 4 листопада 2020 року до Конституційного Суду України надійшло подання 50 народних депутатів щодо неконституційності ряду Указів Президента та деяких Законів України¹. Оскаржуються кілька аспектів. *По-перше*, укази президентів П. Порошенка щодо призначення членів НКРЕКП О.Антонової, Д.Коваленка, О.Кривенко (за результатами відкритого конкурсного відбору) та В. Зеленського щодо призначення членів НКРЕКП Р.Кайдаша, О.Бабій, В.Тарасюка і О.Магди (як тимчасових відповідно до пункту 3-1 прикінцевих та перехідних положень ЗУ “Про НКРЕКП” у застосовній на той час редакції). *По-друге*, щодо призначених Президентом В.Зеленським членів НКРЕКП додатково оспорується їхнє право виконувати функції членів НКРЕКП протягом 6 років (повного строку повноважень), оскільки вони були призначені тимчасово, без проходження відкритого конкурсного відбору. *По-третє*, оскаржується принцип ротації членів НКРЕКП та право Президента на свій розсуд визначати поіменний список для ротації. На думку депутатів, що підписали звернення, такі дії виходять за межі повноважень Президента, відтак, не є конституційними.
2. 1 липня 2020 року за підписом керівника апарату НКРЕКП відповідно до указу Президента №258/2020 від 30.06.2020 р. щодо ротації членів НКРЕКП було звільнено членкиню НКРЕКП О. Антонову, яка перемогла на відкритому конкурсному відборі і була призначена на цю посаду Президентом П.Порошенком 29 травня 2018 року терміном на 6 років. Станом на зараз, О.Антонова оскаржує ці дії в судовому порядку².

Слід зауважити, що це очікувані наслідки з огляду на неузгодженість в частині ротації та строків повноважень членів НКРЕКП, призначених за різними процедурами, в ухваленій редакції Закону “Про НКРЕКП” від 29.12.2019 р. Про цей ризик зазначали експерти Dixi Group у відповідному аналізі³. Із тексту закону було вилучено пункт про ротацію членів НКРЕКП, при цьому визначаючи початкову ротацію лише у “Прикінцевих та перехідних положеннях”. Зокрема, було урівняно в

¹ http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/3_525_2020.pdf

² <https://www.facebook.com/elena.antonova.9026/posts/3167726640016123>

³ https://dixigroup.org/storage/files/2019-12-24/dixi_alert_ukr.pdf

статусі членів НКРЕКП, які були призначені як за відкритим конкурсом, так і за тимчасовою процедурою, що можна розглядати як дискримінацію. Також, легітимізація членів, призначених як тимчасових, на майже повний термін повноважень суперечить вимогам закону щодо конкурсного відбору членів Регулятора.

3. На виконання указу Президента №258/2020 від 30.06.2020 р. щодо ротації членів НКРЕКП⁴, уряд запустив **процес конкурсного відбору на вакансію члена НКРЕКП**: 25 червня 2020 року було створено відповідну Конкурсну комісію⁵, і 12 жовтня були відомі двоє кандидатур (Р. Машляківський та К. Ущоповський), що згідно з вимогами закону були направлені Конкурсною комісією на розгляд КМУ⁶. Але **уряд відхилив обидві кандидатури** своїм протокольним рішенням від 28 жовтня 2020 р.⁷

Слід зазначити, що згідно з поточною редакцією ЗУ про НКРЕКП (ст. 8), Кабінет Міністрів України “приймає рішення про призначення на посаду члена (членів) Регулятора зі списку поданих Конкурсною комісією кандидатів протягом 10 робочих днів з дня внесення Конкурсною комісією відповідного подання”, що не передбачає можливості відхилити подані кандидатури.

4. **9 жовтня 2020 року чинний склад НКРЕКП звернувся до Державного бюро розслідувань зі зверненням про незаконний вплив групи народних депутатів на діяльність Регулятора** з метою перешкодити виконанню ними службових обов’язків та добитися прийняття незаконних рішень⁸. Комісіонери припускають, що такі дії депутатів можуть бути спрямовані на лобювання інтересів енергетичного холдингу ДТЕК, що належить Р.Ахметову.

Це не перше повідомлення представників Регулятора щодо вчинення тиску: у вересні 2020 року, за даними ЗМІ, мало місце звернення голови НКРЕКП до Секретаріату Енергетичного Співтовариства щодо тиску в контексті переходу до стимулюючого тарифоутворення у сфері розподілу електроенергії⁹. У вересні 2019 року НКРЕКП відмічала факти тиску з боку робітників феросплавних заводів, які протягом двох місяців пікетували будівлю Регулятора в рамках акції протесту¹⁰.

---

⁴ <https://www.president.gov.ua/documents/2582020-34293>

⁵ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-konkursnoyi-komisiyi-z-doboru-kandidativ-na-posadi-chleniv-nacionalnoyi-komisiyi-shcho-zdijsnyuye-derzhavne-regulyuvannya-u-sferah-energetiki-ta-komunalnih-poslug-773-250620>

⁶ Згідно із Законом “Про НКРЕКП”, на одну вакансію у складі НКРЕКП Конкурсна комісія відбирає дві кандидатури, з яких уряд для призначення обирає одну.

⁷ <https://www.facebook.com/svetlana.golikova.16/posts/3504689756277049>

⁸ <http://www.nerc.gov.ua/?news=10610>

⁹ <https://www.epravda.com.ua/news/2020/10/15/666292/>

¹⁰ <https://www.nerc.gov.ua/?news=9443>

Рекомендації DiXi Group

Аналітичний центр DiXi Group продовжує послідовно відстоювати позицію створення незалежного регулятора у сферах енергетики і компослуг, забезпечення якісної і стабільної роботи енергетичних ринків у розумінні права ЄС (зокрема, положень Третього енергетичного пакету).

На нашу думку, **у разі розгляду подання депутатів і визнання Конституційним судом неконституційними всіх заявлених у поданні нормативних актів, робота Регулятора через відсутність кворуму буде повністю заблокована** на непрогнозований період часу. З огляду на функції та повноваження Регулятора, це ставить під загрозу стабільне функціонування всього енергетичного сектору.

Ми також впевнені, що **вирішення проблем точковими тимчасовими рішеннями якщо і дозволить досягти короткострокових результатів, натомість погіршуватиме ситуацію в довгостроковій перспективі**. Яскравий приклад із призначенням “тимчасових” членів НКРЕКП на період до завершення конкурсного відбору на відповідні вакансії зараз демонструє негативні наслідки такого підходу.

Наголошуємо, що **відсутність політичної волі в народних депутатів та Президента у питанні врегулювання конституційно-правового статусу незалежних регуляторних органів ставить під загрозу реалізацію Угоди про Асоціацію**, яка передбачає незалежне та ефективне регулювання енергетичних ринків, що неможливо за умови блокування роботи НКРЕКП.

Крім того, **невизначеність статусу та неефективна робота енергетичного регулятора є в інтересах проросійських сил** в умовах гібридної війни, адже створює умови для порушення правил, маніпуляцій і конфліктів на енергетичних ринках України, замість їх подальшого розвитку та інтеграції з європейськими ринками.

Вважаємо, що **правоохоронні органи мають забезпечити пріоритетність розслідування будь-якого тиску на роботу НКРЕКП**. Повідомлення щодо спроб здійснення тиску (незаконного впливу) на Регулятора з боку політиків та/або гравців ринку мають бути ретельно розслідувані та доведені до розгляду в суді, щоб створити важливий прецедент і таким чином запобігти повторенню таких спроб.

Зважаючи на зазначене вище, аналітичний центр DiXi Group рекомендує:

КРОК 1. Зміни до Конституції

- Повернутись до вирішення проблеми із **врегулюванням конституційного статусу Регулятора**. Поточний стан підкреслює важливість врегулювання фундаментальної проблеми - закріплення в Конституції України статусу всіх регуляторних колегіальних інституцій¹¹, зокрема щодо їх утворення та підзвітності.

---

¹¹ Не тільки НКРЕКП, але й НКРЗІ, НКЦПФР.

- **Зберегти та зафіксувати обов'язковий відбір членів регуляторів на конкурсній основі.** Призначення членів всіх незалежних регуляторних органів, зокрема НКРЕКП, має відбуватись виключно на основі відкритого конкурсного відбору, що також доцільно закріпити в Конституції. При цьому порядок проведення, відповідні повноваження з формування конкурсних комісій має бути уточнено на рівні законів.
- Передбачити серед повноважень Президента та Верховної Ради **участь у процедурі конкурсного відбору членів Регулятора,** щоб забезпечити збалансованість інтересів різних гілок влади та центрів політичного впливу у процесі відбору.

КРОК 2. Зміни до закону (в разі потреби) і часткове “перезавантаження” складу Регулятора

- Залежно від визначеного у Конституції статусу незалежних регуляторних органів у системі органів влади, може виникнути потреба в **розробці та схваленні змін до Закону “Про НКРЕКП”.**
- Після відповідних змін до Конституції необхідно забезпечити **відкритий конкурсний відбір на посади членів НКРЕКП, які були призначені на тимчасовий період** (з урахуванням оновленої схеми ротації).